

Uhistegemus ja ilmatorra uuendajad.

„Aidake iseennast, siis aitab teid Jumal ja kõik“.

1922. aasta üleskirjutuse järele elas Eesti maal rahvast 75,8 protsi, kuna otsekohe põllumajandusest ülespidamist saavate isikute arv 59 protsi. Välja tegi. Samal ajal tegi põllumajanduse toodang välja 20—24 miljardit marka aastas, s.o. umbes 5—6 korda enam kui Eesti wabrikutööstuse toodang. Ülemaloodud arvude põhjal on kllikalt selge, kui tähtis on Eesti riigi ja rahwa tuleviku seisukohalt meie põllumajanduse kiire areng. Et saa olla ühtegi rahvaliiget, kes meie põllumajanduse tõusust mitte kaasa kiistud — huwitatud ei peaks olema. Kui näiteks Taani põllumajandus mõõdunud aastajaga kuuekümne aastatel raske majanduslike kriisi üle elas, siis ei olnud ka samal ajal linnades elu mitte kuldne. Waejus ja wiletjus olid väga laialt tuntud kllalisteks. Tänapäew elab Taani põlluharija väga jõukalt, peale selle elatakse ja tööd andes üle 600.000 elanikuga pealinnale ja ligi paarikümnele wähemale linnale. Taani põlluharijad, kes weel kuuekümne aastatel aastatel linna liikafuudõtjate käes wiletsid, on nüüd jõudnud majanduslike iseseiswusele, ühtlasi tundes end esimeste põllumeeistena Lääne-Euroopas.

Kui Ameerika suurtootjate maal põlluharijad omi saadusi müües kuni 50 protsenti igasuguse wähetalituse kuludeks ära pildid andma, siis oli häda ja nürin suur. Põllupidajate faaktsion, kes hädaabades

Ameerika wabariigi presidendi poole pööras, sai kllhise ja selge wastuse:

„Aidake iseennast, siis aitab teid Jumal ja riik.“

Need sõnad on Ameerikas kirjutatud pergamenti rullile ja ajetatud ühe juurema põlluharijate poolt ehitatud wälja elewaatori alusmüüriks, kuid need sõnad on ühtlasi saanud ka kogu Ameerika põllupidajate organisatsioonide — majandusliku korraldamise töö aluseks ja juhtnõuiks.

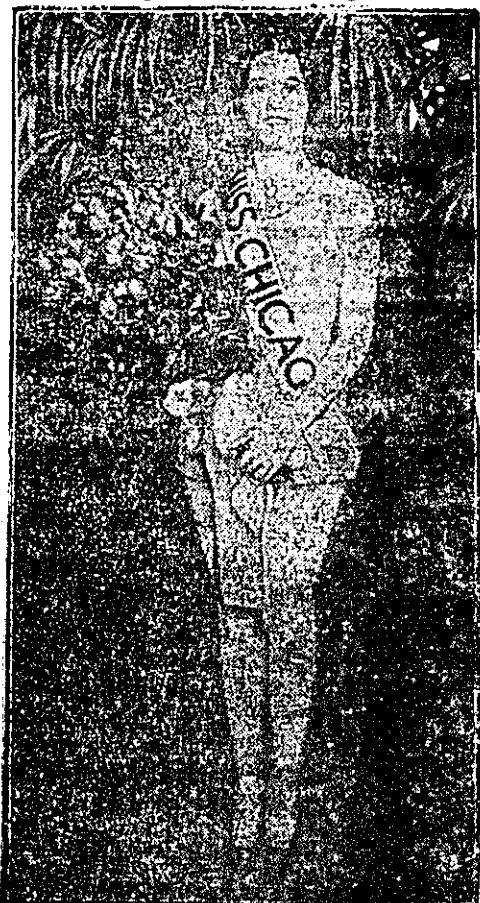
Meie wennaarhwa Soome põlluharijate pere wanemad liikmed jutustawad weel juure wabadustundega, kuidas männikoort tult leiwajahule jätkuks lihada, kuid tänapäewane Soome põllumajandus wõib olla uhtelt väga pahjudele maadele eeskujuks.

Weel 25 aastat tagasi oli Xiri põllumees üks wiimastest Euroopas — waene ja mahajäetud, kuid kllhise aja kestel on loodud tuhanded organisatsioonid ühes korraldustega ja Xiri põllumees on jõudmas wälja mitte ühtki riiklile, waid palju enam weel majanduslike iseseiswusele ja jõukusele. Märkselt on weel kõigil meesli juured põlluharijate koosolekud Sakamaal, Bulgaarias, Tšehho-Slowakkias jne. Need aktiivsed wäga juured koosolekud on tõstnud tunnismärgid, et põlluharijate pere areneb, ajab end sirgu ja tahab end riiklile ja majanduslile wä-

riiklile maksma panna. Kes seda tungi, neid piüideid takistada, maha juruda piüiab teeb asjata katseid, sest põlluharijate majandusline iseseiswus ja isetegemus on õnnistuseks kogu inimsoole. Wabalt arene ja kllhelt mõtteja põlluharija oma iseseiswa majanduspoliitika ei saa kunagi kardetawaks ühelegi teisele rahwafraasile, sest tööd riiklile rufus kätega põlluharija oskab ka teiste tööd ja piüideid wärrilile hinnata. Sellest järeldades tuleb põlluharijate enesekorraldamise piüideid omaabi ja igasuguse teise organisatsioonide töö alal koguni teistiti hinnata ja wõtta, kui jeda meil harilikult tehatse. Kõigepealt peab aga meie aktiivsele põlluharijate perele omale selge olema, mida meie tahame, s.o. kas on Eesti põlluharijale tarwis iseseiswat, rippumatut majanduspoliitikat? On wastus jaataw, siis peabid ka siht ja piüideid enam kui selged olema ja koondumine ühtige suure ülesehitawa töö ümber ei peaks kedagi takistama. Ühtlasi peabid ka selge olema, kes meie tõrjab ja waenlaseb on, sest need, kes unistawad ühtistöö abil luua mingisugust uut ilma korda, mis peab siüle kllhuma ilma loomuliku wõistlusega, on ja jääwad liiga wärra jündinud unistajateks, olles ühtlasi ka põllumeeiste juure majanduslike iseseiswuse piüideid takistajateks.

Joh. Hansen.

Kuningate kuninganna

Jubeluwõistlusel Ameerikas tunnistati maailma kõige ilusamaks naisteks sin piidil kujutatud Chicago neu Ella van Heusen.

Põllumeeste liikumise iseloom.

Ratse põllumeeste liikumist „bulgariiserida“

Pühapäewases „W. Maas“ jääb hra R. siiski kindlaks oma wäite juure, et sama nagu enamasti olla põllumeeste erafondad uute ja alles puudulikest konsolidatsioonid maade tunnus. Tähenab põllumeeste emantipatsioon, nende teadwuse arendamine peab hra R. arwates olema mingi ebakultuuruse, mahajäämise märk.

Kas hra R. arwab siis, et Tšehho-Slowakkia on jarnane mahajäänud maa wõi on jeda Soome? Aga wõib olla ei leia need maad armu hra R. silmis. Wõtame jellepärast Šhweitsi. Mida arwab hra R. Šhweitsist. Loodan siiski, et ta tunnustab Bryce autoriteeti, kes Šhweitsist ühels poliitilist kõige arenenumaks maaks peab. Waadake, jamas Šhweitsis on põllumeeste liikumine wiimastel aegadel väga tugev, jelle mõju kaswaw.

Koostis on põllumeeste erafond 1910. aastast peale alalist kindlat tõusu näidanud.

Norra põllumeeste erafondi areng on jeda isäinud aastaj walimistel 22 pealt 26 peale.

Taanis on juba hull aega mõjuritas ja teger põllumeeste erafond.

Kanadas on põllumeeste liikumine jilmapaistwaid edusomme teinud ja tähtja koha omandanud.

Ka ühistriidides ei junda kllhe ajaloolise erafondi raudjed parteimasinad ürgjõulist farmerite liikumist takistada, olgugi, et see end weel nii maksma pole juitnud wana nagu mujal.

Ühtki neist loetletud riikidest ei ole noored, konsolideerumata, poliitilist ehf muns juhtes mahajäänud.

Põllumeeste liikumine on laianalatuiline ja piüiw. Ratse jeda bulgariiserida, s.o. arenematajse tunnuseks tembeldada, jee katse on rohkem julge kui põhjendatud, rohkem mugaw kui õiglane.

Hra R. ütleb, kui Tšehho-Slowakkia jellepärast rahwuswahelise liikumise mõjutajaks pidada, et seal asub rahwuswaheline agraarbiuro, jiss tuleks Hollandist kõige juuremaks töölise liikumise mõjutajaks lugeb, jess jeal asub jotsialistline internatjonaal.

Selles juhtes ei saa neid kaht maad aga mitte wõrrelda. Tšehho-Slowakkia on põllumeeste rahwuswahelist liikumist kogu aeg jilmapaistwaid arendanud aineline

ja waimlike jõu abil. Hollandi on aga kllhelt internatjonaali asupaik.

Hra R. ütles, põllumehe juhtiwat parempoolne linnafondamius. Waidlesin jellele wastu, wõlde, et jarnast asja keegi tõendada ei junda, jess jeda pole olemas. Näitajit weel, kuidas linna kodanluse hädeleandja „Päewaleht“ juss üks neist oli, kes weel hiljuti iga juhuft kasutas, et põllumeestele kallale tungida. Hra R. waihtib jella tõstaja jüstest jurnuks ja kllh: „Aga kus istub „Päewalehe“ peatoimetaja riigifogus? Kas mitte põllumeeste rühmas?“

Nagu mulle põllumeeste rühmast kinnitatakse, ei leidu seal ühtki „Päewalehe“ peatoimetajat. Kui aga hra R. jssin mõtleb endist „Päewalehe“ peatoimetajat, jiss wõib sama loogikat tarwitades wõlde, et wälisministeeriumi informatsiooni büroo juhataja E. Saaman on „W. Maas“ peatoimetaja.

Hra R. jootwib meele tuletada wiimast margakriisi ja põllumeeste poliitikat sel puhul.

Margakriisi ajal, kui tööerakond meie majanduspoliitikat juhtis, astusid põllumehed nende sammude wastu wälja, mis etewaatamatud olid ja meie majandusliku kllhmarisemisele ähwardasid wita. See oli põllumeeste kodanlufogus ja tänu nende kindlale wäljaastumisele oldi nii mõndagi sunnitud teistiti tegema kui algul kawatsetud.

Kuidas tööerakond sel puhul põllumajanduse huwidete juhtis, jeda näitab kõige paremini jee, et esimehe jammuna juss põllumajanduslised krediidid tema poolt juleti.

Hra R. piüiab põllumeeste erafondist poliitilist contradictio in adjecto't, s.o. kahluminekut jssu ja jssid wabel õstida. Sess patub aga hoopis tänuwäärilistemat waatluswähja tööerakond ise. See erafond peab oma programmi järele olema „waeste ja rõhatute“, töötawate hulka de erafond, kelle tulewiku ideaaliks on jotsialism.

Mida näeme aga tööpoolest? Seda et tööerakonda eesõstas ajuwad rikkad juurärimehed ja pangaomanikud. Teiste jona nadeka, radikaalne, pooljotsialistline tugewa juurkapitalistlike rafufese juhtimisel.

See on wäga huwitaw piit. S. D.

Kõmuline protsess Pariisi kohtus.

Rasputini tütar nõuab oma isa tapjatekt 25 miljoni franki.

Pariisi Seine ringkonnakohtus tuleb warsti esile kõmuline protsess, millele Prantsuse ajakirjandus pöörab juba nüüd palju tähelepanu. Rasputini tütar Maria Grigorjewna Solowjew eildas oma isa tapjate — würst Felix Jusupowi ja juurwürst Dimitri Pawlowitshi wastu kaebuse. Ta nõuab neilt 25 miljoni franki kahjutasu. Kaks aastat tagasi juri Wenese nälja-aastate ja raskete elamuste tagajärjel Rasputini tütre mees, endine tsari armees ohwitser. Daam ise elab praegu Pariisis, kus teenib õpetajana leiba. Ta toidab oma wäitjst palgast ka kaht tütar, kellest wanem leitsem ja noorem kuueaastane.

Prantsuse seadus ütleb, et mõrtjutatööd, mis wälisriikides toime pandud, ei allu Prantsuse kohtule. Kuid tasunõudmise kohtu neil juhtumistel ei ütse jeadus midagi. 1924. a. kuulutas nõukogude dekreet nii würst Jusupowi, juurwürst Dimitri Pawlowitshi kui Maria Solowjewi Wene kodanlufusest wäljajuhetuseks. Nad ei kuulu nüüd ühegi riigi alla. Sellele kaebata tunginekti.

Rasputini tütar toonitab kaebuses, et tema isa on 17. det. 1916. a. Peterburis oma korterist, mis asus Gorohowajal, wälja meelitatud, tapetud ja Petrowski sillalt Neerwa kanalisse wifjutud. Mõrtjutatöö oli juba pikemat aega hoolikalt ette walmistatud. Ehffi kait teadid, et üks mõrtjutajst oli würst Jusupow, ei olnud kohtuajutuste kllkumarisemise tõtu wõimalik mõrtjutaid wastutusele wõtta.

Nüüd, mitu aastat hiljem, on Jusupow

ja juurwürst Dimitri Pawlowitsh ise end tapmises jüüdi tunnistanud. Nad uhtustawad oma teoga ja wõiwat Rasputini au määrimiseks kogu jõu tarwitusele. Proua Solowjewi isale etteheideid jüüdistuseid tegetwat ta lastegi elu raskeks ja nad, ei julgewat tema „ajaloolist“ nime kanda. Proua Solowjew ütles „Journali“ kaastöölisele, et eestlakt tahab ka protsessiga jeda saamutada, et wõib jälle uhtusega oma isa nime kanda: „Ta oli hea isa. Arusaadawalt olid tal kui inimejel ka omad wead. Kll oli alati palju toimetusi. Seejärašt tüdines mu ema pealinna elust ja jõitis tagasi Siberi kodumaale. Seal elab ta weel praegu mu wennaaga ja ma saan neilt kirju.“

Rasputini 2 tütar on kllõõstis kaswataud. Keine neist on furnud. Rasputin faatis Maria Marskoje Selosse, kus keistrinna wõttis ta wastu kui oma tütre. Proua Solowjew nimetab keistrinna „kummaliijeks naisteks“. Wüstid tapnud Rasputini kadefusejt. Nad pole kannatanud, et talupoeg mängis tsari perekonnas suurt osa. Wwalikult painutanud nad omi kõrke päid tema ees, tagajelja aga jessitjenuid kättematju.

Tähtjad Wene juristikid Drahterem ja

Skalarinow arwawad, et pr. Solowjewil on

protsessi wõitmiseks wähe lootust. Kõige

pealt on jüütegu Wene jeaduse järgi igane

nud — on üle 10 aasta wana. Teisteks on

rase määrata, kui juur on tütre aineline

kahju isa kaotamise läbi. Rahjude kindlaks

tegemise tuleb arwestada praeguste teenis

tuswõimalustega Wenes ja, need poleks

Rasputinil enam tsariaegsed olnud.

Maisõiguslane Bankhurst

Neil päewil juri Inglismaal kuulus naiste ühedõigusluse eestwõitleja Bankhurst õige kõrges wanaduseas.

Tallinna turq.

Tapetud jead 40—48 j., jealiha wähe- mal arwul 48—55 j., soolatud jealiha 50—60 j., seapekk 65 j., loomalaha 35—50 j., lambaliha 38—40 j., wassilaha 20—28 j. juitjussim ja ribi 65—70 j. nael.

Piitwõi 90—95 j., meierei wõi 115 j. nael, piim 13—14 j. toop.

Kanamunad 10—14 j. paar, eluskanaid 2—3 kr. tiit, tapetud kanad 180—200 j. tiit.

Suitjussilgud 8—9 j. kumme, juitjussilgud 5—6 j. kumme, wärsked räimed 6—7 j., kllud 9 j., turjad 6—7 j., kameljad 15 j., ahwenad 15 j., augid 23—25 j., latikad 15 j., kohad 25—30 j., jssid 70 j., lõhed 65—85 j., angerjad 60—80 j. nael. Wähjad 16 kr. jada.

Jõhwitad 40 j. toop, õunad 100 jenti toop, apeljünid 10—15 j. tiit. jssrunid 11—12 j. tiit.

80 miljoni telliskive Soome.

Soomes wõtab majade ehitamine hoo- gu. Eriti jessingis ehitatakse palju suuri maju. Sellest ka juur nõudmine telliskiwide järele. Eestist kawatsetakse tänawu osta

umbes 80 miljoni telliskiwid. Suuremaks wõistluseks meile on Belgia, kes wälja weab aastas umbes 2 miljardit telliskiwid. Belgia kiwid olewat wäga head. Ka Weneit weetakse Soome telliskiwid, mõõdunud aastal umbes 15 miljoni kiwi.

Lätis pool loitust häwitatud.

Dünas töusis weji 4 jalga. Walitus annab abi uputatud maakondadele.

Uus torm, wihm ja uputus.

Riia, 19. juunil. Ministrite nõulogu arutas täna uputuselt kannatanud maakondade toetamise küsimust. Otsustati määrata 80.000 latti abiandmiseks kannatajatele. Homme kell 12 on koalitsioonirühmade nõupidamine, kus abiandmise kawa wälja töötatakse.

Riia, 20. juunil. Eilse päewa ja kogu möödunud öö jadas Lätis wähepidamata lange tuulega wihma. Shtupoolikul mõl-las Riia lähel ja Riia, Windawi ja Li-

bawi sadamates lange torm. Dünas jões töusis weji eile nelja jala wõrra. Peaaegu kõik saared jõe alamjooksul on wee all. Torm on jõe lõhkinud ja laiast pillatud hulga weer. Poola ja kohalike parwi. Kange wihma ja tuule pärast tuli laewade laadimine ja ühendamise Riia sadamas seisma panna. Dünas ja ümbruskonnas on torm puid maha murdnud; aedu ümber tõganud. Latuseid lõhkinud ja tele. uijuhesid purustanud. Ka teistes Lätti jõgedes on weji eilse päewa jooksul suuresti tõusnud.

Lätti seimi põllumajanduse komisjoni esimees Albering on seletanud: Ühmed, mis senini saadud, näitawad, et ligi pool osa tänawusest loikusest on kadunud. Seda kahju, mis põllumajandus on uputuste läbi saanud, tuleb hinnata 250 miljoni latile (180 milj. krooni). Walituse juure tuleb asutada erikomisjon, koosnew suurte põllumajandusliste organisatsioonide, walituse ja parlamendi esindajatest. Sellele komisjonile tulewad kätte anda võimalikult laialdased wõlutused. Selge on, et käesolewal aastal ei wõi põllumeestelt maksumid junnimüügil sisse nõuda. Ka erawõlgade sissenõudmine junniteul tuleb seisma panna.

Nõupidamisel põllutööministri juures andsid põllumeeste esindajad kohtadelt wäga kurwa pildi üldisest seisust. Wausste esitaja seletas, et mitmeski wallas on kõik talud uputuste läbi raskest kahju saanud. Paljudegi talude põllud seisawad ülteni wee all, mõnest on elanikud pidanud kõik lahuma. 1750 talul on loomatoidust suur puudus. Mõned on pidanud jelleks wäljal rufist niitma. Müüd müüakse kariloomad maha. Suwitaja on maha tehtud mõnes wallas ainult 25 protsenti. Miiitami dele-gaot seletas, et igalpool lastakse müüd põllutööliji lahti. Uputus tulnud nii järsku, et ifegi hobuseid on wäljas aasal ära uppu-tud.

Meteoroloogia jaama juhataja Barlotti teatas nõupidamisel, et sooja päitepaiste-ist ilma ei ole niipea mitte oodata. Kui jarnane tulekski, ei suudaks ta enam kahju tunduwalt parandada. Põllumeeste dele-

gaadid toonitasid, et Lätti juubeli pühitsemiseks, ooperi toetamiseks ja mitmejaguste pidustuste jaoks määratawad summad tuleksid müüd wälja anda toetuselks põllumees-tele uputuspiirkondades. Raske õnnetuse pärast tuleks wabariigi juubeli pühitsemise-est üldse loobuda. Ka parlamendi walimi-jed, mis suurt kulu nõuawad, tuleksid edasi lükata tulewaks aastaks.

Seimi liikmed arutawad elawalt küsi-must, kuidas kiiresti korraldada mõjuwat abiandmist. S. Umanis, põllumeeste rühma juht, arwab, et seimi kokkufutjumilega erakorraliseks istungiks ei ole tarwis ruti-ata, sest rahaminister wõib jün oma wõliga paljugi ära teha, näiteks maha kustutada tulumaksud ja kinniswara maksud. Seimi walimisi edasi lükata on kaunis raske, sest neid walimisi nõuab põhiseadus. Ka juu-beli küsimus jäägu esialgu weel lahileks. Kui seikuford jügieks ei parane, siis jää-wad pidud raha puudusel ifeeneesest pida-mata. Sgatahes ei tohi uusi laenusid ega kredite põllumeestele mitte anda. See juu-rendab aina wõlakoorat ja ajab seikuforra weel pahemaks. Siin on toehust tarwis aga mitte laenu. Sotj. demokraadid arwab, et kõigepealt tuleb muretseda täielikke and-meid katastroofi ulatuselt ja alles nende põh-ja wõib kofku seada kindla kawa toetamise kohta. Ettenägemata kulude katmiseks on walitusel olemas poolteist miljonit latti. See summa tuleks müüd otsekohe wälja laa-ta, ja temast ulatuse esialgu, kuni selgub, misjaguseid samme peab jün walitus as-tuma.

Terwituspangud töid surma.

Inglise ristleja wastuwõtul said Meemelis kaks sõja-wäelast surma ja kolm haawatata.

Raunas, 19. juunil. Briti ristleja „Canterbury“ saabus täna Klaipebasse (Meemeli). Kui Leedu rannapatarei sõjalaewa terwituspantubele wastas, lõhtes enneagu üks wigane kuul, haawates liht Leedu ohwitseri ja nelja sõdurit.

Berliin, 19. juunil. Meemelist tea-tatafse: Kui Briti Bergeristleja „Canterbury“ täna hommikul Meemeli sadamasse tuli, juhtus sõjalaewa terwituspantube wastamisel Leedu rannapatareil õnnetus. Pärast koimandat pauku plahwatas wõl-gane

granaat enneegselt. Üks ohwitser ja kaks sõdurit said raskesti ja kaks sõdurit kerge-mini haawatata. Ohwitser suri teel haige-majja. Ka teise raskesti haawatud sõduri seisuford on lootusetu.

Raunas, 20. juunil. Ohwitser ja üks sõdur, kes eile Meemelis kahurikuuli eme-aegepl plahwatamisel raskesti haawatata said, surid haawadesse. Teiste kolme haawatu elu ei ole enam hädasohus. Täna hommikul saabus Meemeli weel teine Briti sõjalaew „Cambrian“.

Lätis raudteeliikumine katkemas.

Wihmauputuse tagajärjel.

(Traabi teel „Raja“ kirjasaatjalt.)

Riia, 20. juunil. Kuramaal walitsema uputuse tagajärjel on seikuford muutunud katastroofiliseks ka Lätti raudteedel. Raud-teede peainsener Rode seletas ajalirjanik-tudele, et ifeäraniis juured on häwitused uuel Liibawi-Grubi raudteel. Sellel teel oli reijijate liikumine ofalifelt juba awa-tud, kuid suure wee tõttu on raudtee muld-teha haaranud mitmes kohas alla warijema; wõimalik, et liikumine tuleb ofalifelt lõpe-tada.

Suures hädasohus on Miiitami jild, kus jilla taha on logunud umbes 30.000 palki,

mis jilla puust jätawad on juba kaffi jurunud. Käi weji weel tõuseb, wõiwad jilla puosjad allawett minna.

Liibawi-Grubi teel on kõik ehitustööd katkestatud, materjalide juurewedu on lõpe-tatud. Wedurijuhittele anti liikumiseks eri-ised juhtnõudrid. Eriti raskesti olusorras on Stenden — Taltjen — Windawi teesja, samuti ka Miiitami, Meiteni ja Wausste liinid.

Miiitami jöel töusis weji eile umbes 1½ meetri wõrra üle normaali, Ernburgi juu-res 2 meetri wõrra.

Cesti panga uue direktori ümber.

Walitjuses wõeti küsimus eile päewakorralt ära.

Möödunud nädalal on Cesti panga nõu-togu walinnud Cesti panga teiseks direktori kandidaadiks J. T a n n e b a u m i, kes praegu ajub Cesti panga Pärnu ofakonna abi-direktori kohal.

Eile pidi see walimine wabariigi wa-litjuse koosolekul kinnitamisele tulema. Ei-metuse töö lõpul kumleme, et see küsimus ofustamatata jäänud, kuna ta walitjuse koos-oleku päewakorralt ära wõetud.

Ameeriklased tulewad.

23. juulil saabus Tallinna suur Ameer-ika aurik „Carinthia“, millega sõidawad 400 huiwiresijast, juurem ofa Ameerika to-banike, ofa ka inglasi. Raew peatub Tallir-nas ihe päewa.

Riia Cesti hariduseltji lipu õnnistamine.

(„Raja“ kaastööliifelt traaditeel.)

Riia, 20. juunil. Riia Cesti hari-dus-abiandmise jeltis jai omale uue lipu, mis neil päewil sisse õnnistati. Osa wõifid õnnistamiselt kõik Cesti kolonii liikmed, Lätti-Cesti jeltji esindajad ja teised. Terwi-tusi ütlesid Lätti jeltjide esindajad, Cesti jaat-konna jekt. Mölder ja mitmed teised; „Wa-nemuije“ ja Lätti jeltji esindajad töid lipu-wardasje kuldnaelad. Lauudi Cesti laulu-wo laule.

Wiiifad Cesti ja Jaapani wahel kaotatud.

Jaapani walitjuse ettepanekul ei nõuta Cesti ega Jaapani kohaniklode käest was-tastiftku enam sissejõibu wiiifad.

Senini olid Cestil wiiifad kaotatud Itaalia, Hollandi, Soome ja Lätiga.

Inglise alamkoja esimees lahkunud.

London, 20. juunil. Senine alam-koja esimees Whitley lahkus eile õhtul amet-ift. Sel puhul efitas peaminister Baldwin alamkojale resolutsiooni, milles lahkuwale esimehele tema suurte teenete eest tänu awal-datakse. Baldwin ütles, et Whitley on alamkoda juhtinud kõige raskeamal ajal. Whitley on ametis olnud seitse aastat. Selle aja jooksul on Briti parlamendi elus olnud palju muutusi, mis esimehe ameti ifeäraniis raskesti tegid. Ka erakondade juhid jaga-fid lahkuwale esimehele palju kiitust.

Õnnetus Tahewa lauawab-riifus.

18. juunil juhtus Tahewa lauawabrikus õnnetus. Tööliifele Julius Kattale, 51 a. wana, töi riifm pealetõmbamiftel nii kõwasti räewarre pihta, et purustas skattai pahema tõe kümnornuki liikme. Wigaatus on raske.

Surm jaunas.

London, 20. juunil. Miiitofst tea-tatafse: Ühes Meffito eeslinna jaunas plahwatas eile õhtul katel. 19 inimest jai surma ja 30 haawatata. Rasst maja warises pla-watuselt kofu. Kõit ümbruskonna ma-jad on enam wõi wähem kannatata saanud.

London, 20. juunil. Wloomingtoni (Indiana ofariifis, Põhja-Ameerikas) teatatafse: Wält jurnas neli inimest, kes piife ajal puu alla wihmawarju olid läi-nud.

Torm Wenemaal.

Moskwa, 20. juunil. Rohdam torm tegi Sarkowis, Riiewis, Minskis ja Pol-tawas palju kahju.

Kalapüüf käfjgranaati-dega.

Üks püübjaja jai jurna, teine raskesti haawatata.

18. juunil läffid Riika wabriku ligi-dal, Paala jöel, Tõnis Riis ja Tõnis Luts käfjgranaatidega kalu püüdma. Üks pomm lõhtes käes ja jurnas Lutsu ning haawas Riist raskesti.

Salaja üle piiri N. Benest.

Neil päewil tuli Komarowla piirivalwe raiwoonift salaja üle piiri Cestisje Nõu-togude Wenemaal Marie Karli t. Miir, kes 1925. a. ihes oma mehega oli Nõu-togude Wenemaal elama ajunud, kus hil-juul ta mees aga surnud. Maine ife pole juutnud omale leiba teenida, ja ka muudu on tal elu jela igapidi äärmiselt raske olnud. Sellepärast hiilis ta salaja läbi traatata Cestisje, kuhu elama kawatseb jääda.

Lätift warastatud lehm toodi Cestisje.

Cesti-Lätti piiri läheduses Lätimaal wa-rastati kellelki Martinsonilt lehm 98 fr. wäärtuses ära. Lätti politsei andmetel oli lehm Cestisje toodud ja Laura alewis ofu-wale kihunikule Teberile müüdnud. Sealt jaadi ta lehm kätte ja anti Martinsonile tagasi.

Langetõbije jurn.

Wõrumaal, Timmo wallas, on Juulit Teppo langetõbije hoo ajal õues olemasje weeloiku kullunud ja jael jurna saanud.

Sõbune töi mehe jalaluu puruks.

Walga linna piirkonnas „Rüderi“ talu põllul oli töoline Johan Perfit Walga lin-nast mustust wedamas. Sõbune töi talle wastu jalga, nii et pahema jala luu puruks läks. Mees saadeti Tartu kliinikusse.

Wigaastatud sõjameeste näi-telawa maha põlenud.

Udu wallas „Müüri“ talu maa peal ajaw wigaastatud sõjameeste ühingu Paizku ofakonnä wäljanäitelawa põles ihes liik-uma warandusega maha. Kahju 243 krooni. Näitelawa ja warandus oli kinnitatud. Tuli arwatatakse alguse saanud olemat kuri-rahklikult iitumiftel.

Riigiametnikkude lastele förgendatafse abiraha.

Iga lapse kohta 10 krooni kuus. Seaduseelnõu walmis.

Riigikassa poolt efitati eile rahaminis-terile seaduseelnõu riigiteenijate laste abi-rahja förgendamise kohta. Seni jaid riigi-teenijad lastele toetust rajoonide müüfi: maal 4 kr., alewis — 6 kr. ja linnas — 8 krooni iga lapse kohta kuus. Said toetust

ne. Kes ei saanud üle 140 krooni kuus patta.

See eelnõu järele hakkals kõik riigiteeni-jad ühewõrdseft abiraha saama 10 krooni kuus iga lapse kohta.

Cesti wedurid tehafse Gafjamaal

Tellimine kinnitatakse tulewal nädalal.

Wiiimasel wähepakkumiftel raudteewa-litjuses wõiflesid mitmed wälismaa suur-tõõsturid meie wedurite tellimise alal. Olib efitatud saksa, rootsi, soome, inglise j. t. tehased. Teisifordifel wäljapakkumiftel efit-das G e n t s c h e l i ja poja tehast Rasfeliif, Gabjamaalt, kõige jooifjamad walmista-

mistingimused. Otsustati anda 4 kitaroo-pal weduri walmistamine Gentscheli ja poja tehasele umbes 18 miljoni senti eest.

Lõpulkult kinnitab wedurite tellimise wabariigi walitus kuuldawasti tulewal teftnädalal, kui teedeminister tagasi jõuab.

Wene abi Nobilele.

Moskwa, 20. juunil. Nõutogude jäälõhtuja „Matögin“, mis läts Nobile mehi ofstata, on juba 76. laiuskraadift üle jõudnud. Jäälõhtuja on praegu 15 miili Lootufe jaarest läänepool. „Matögin“ on tulnud 15 tundi jääpanlabega wõ-belba.

Uued Cesti autonjulaadid Prantfusmaal.

Ateena peakonsulaat untes ruumides. Prantfusmaal ja Miihiris on awatud uued Cesti autonjulaadid Ohon'is ja Dran'is.

Peakonsulaat Ateenas ajub 15. juunift untes ruumides.

Konsulaatide aadressid wälisministeer-iumis saadawal.

56 kasti Cesti kulda ja hõbedat Londoni.

Walatafse jael langibels. London, 20. juunil. Kuril „Walt-rader“ saabus Londoni, tuues kolm kasti kulda ja 56 kasti hõbedat Cesti pangalt. Kuld ja hõbe on toodud puhastamiftes ja ümberwalamiftes langibels.

Riigiasutustes lõpew töö laupäewiti warem.

Wabariigi walitus lubas eile kõigil riigiasutustel laupäewiti töö lõpetada kell 1 päewal.

See korraldus läib juweluude kohta.

Riigiteenijate teenistus-wanufe tasu seaduseelnõu

efitafi eile riigikassa poolt rahaminis-terile, kes selle arwatawasti tulewal nädalal efitab wabariigi walitjusele.

Laevaõnnetus Nefmangrundil.

**Zaani aurik „Walborg“ Ristna tuletorni lähedal mada-
litule jooksnud. Mootorpurjel „Antonie“ samas lä-
heduses ümber läinud. Meeskond päästetud.**

(Traaditeel. „Kaja“ kirjasaatjalt.)

Sõrgejaare, 20. juunil. Kuulus
Hiiuäär „laevade jurnuaed“ Nefman-
grundi madalikul on jälle ühe laeva oma
õnnetule riinale haaranud. Reiknädala
hommikul nähti Ristna tuletornist ühte
juuremat aurikut, umbes 3000-tonnilt, ja
Nefmangrundi madaliku lähedal laitel seis-
ma. Laev oli nähtavasti udu ja tormise
mere tõttu ning põhja tuule survel mada-
litule kalburud.

Õnnetuse koht asub Ristna tuletornist
umbes 10 miili laugel põhja pool. Udu
ilma ja vihmaajuga tõttu oli kalbalt raste
tuni lõunani laeva nime lugeda.

Täna sajab ilka veel vihma. Õnnetus
on tuul vaikimas, puhub ainult 2-pallilise
kiirusega. Kalbalt vaadates on näha, et
laev lannab metsalaadungit. Et laeva
teret põhjast üles tõsta, hakati laevalt
metsalaadungit merde pilduma. Tuul ajab
plangub sõrgejaare randa.

Kärdlast, 20. juunil. Etia anti
raadioteel Tallinnast Balti päästefelksi
laevale „Michelinele“ käsi Nefmangrundil
karile jooksnud aurikule appi rutata.
„Micheline“ sõitis välja täna hommikul.
Wiljandist, 20. juuni hommikul.
Etia jõubid ärevad teated lahest laeva-
õnnetusest. Teatati sõrust, et üks suurem
aurik istuvat Nefmangrundil kardeval
madalikul, kuid hädasignaale ei anna.
Võtab nähtavasti loormat kergendades
omal jõul pääsema.

Edasi teatati, et Ristnast 16—17 miili
laugel läinud mootorpurjel „Antonie“
ümber. Meeskonna päästnud Tallinnasse
sõitev aurik „Kalev“ (juurus 1866 reg.
tonni).

Lundmata laev selaub.

Reiknädalal peale lõunat saadi juba
täpsemad teateid, milline laev Nefman-
grundi juures madalikule sattus. Nimelt

saadi tulelaeva „Nefmangrundi“ kaptenilt
raadiogramm, et tulelaevast põhjapool
on madalikule jooksnud Zaani aurik
„Walborg“, kes arvatavasti ka põh-
jast wigastatud, kuna merepõhi on seal
paekivi ning meri lainetas tugevasti.

Tulelaeva uduvõrgu töötas kogu aja,
kuid merekohina ja hundamiise tõttu Zaani
laev juba nähtavasti ei kuulnud. Merd
kattis tihed udu. Tulelaeva andmetel ole-
wat „Walborg“ 800—900 tonni suur.

Ka päästelaev „Meteor“ tõttas „Wal-
borgile“ appi.

„Antonie“ ümberminel.

Wiljandist, 20. juunil. Samas
Ristna tuletorni läheduses, umbes 6—7
miili kalbalt, juhtus teisipäeva õhtul kella
10 paiku veel üks laevaõnnetus. Kõva
tuul paiskas Kurejaare mootorpurjela
„Antonie“ kummuli. Õnnetus kuulis ap-
pühüüdu Tallinna sõitev aurik „Kalev“.
Kruus meest ja 1 naiserahvas võitleb
lainetes surmaga, pühüübid laevapõhja
kinni hoida. Kui hoidb nad endid vees
peal terve öö. Õnnetus oli „Antonie“
laualaadung, mis laeva veepinnal hoidis.

Amelikult teatati Reiknädalal „An-
tonie“ õnnetusest järgmiselt:

Laevajõuduamet sai Tallinna laeva-
ühijuse auriku „Kalevi“ kaptenilt teate,
et „Kalev“ on kolmapäeva hommikul kella
6 ja 1/2 vahel oma paadiga päästnud
Zaani & No. mootorpurjekalt „Anto-
nie“, seitse inimest, nende hulgas üks
naine. Päästmine sündis viimase silma-
pilgul, sest mootorpurjel oli juba kummuli
vees. „Antonie“ oli teel Stopenhaageni.
Edasi teatad kapten, et ilm oli väga paha
ja meri tormine.

Riiklõuna lahest ruttas „Antoniele“
appi päästelaev „Karin“, kes purjela Ri-
hellaonnale pufferib.

Riigikogu rahaasjanduse komisjon loogu.

**Tahetakse valitsuselt seletust küsida Saksa mõis-
nikkude tajundumiste asjus.**

5-liikmeline rahaasjanduse alamkomis-
jon on riigikogu wahajal energiliselt töö-
tamas juriidiliste isikute maksuanduse
harutamisel. Eile hommikul komisjoni
koosolekul töötis E. Kint (sotsial.) üles
rahaasjanduse komisjoni koostutsumise
küsimuse, et valitsuselt seletust saada äre-
vust tekitavate teadete kohta nagu kawat-
setaks endistele mõisnikkudele juuri tajun-
dumastid wõõrandatud mõisate eest
maksata.

M. Paarmann (põllum.) rõhutas ko-
misjoni koostutsumise tarwidust, et lõ-
puks ometi kuulda saaks, kes siis olei need
„mõjuwad Eesti ringkonnad
on, kes asjuwad jümpaatsel sei-
jutohal 18-miljonilise Saksa
marga juuruse tajundumise
juhies.“ Teatab, et niipalju kui temal
teada, loeb põllumeeste riiklõuna
nõudumise wõimatult, kuna taju wõõrandat-
tud mõisate eest ainult sellekohase seaduse
piirides anda saab, nagu igal muul juh-
tumisel.

Arwab, et komisjon tulewal reedel loogu
tulla mõits.

S. Deesment (kristl.) arwab, et põh-
just pole ajalehtedes ilmunud teadete põh-

jal rahaasjanduse komisjoni loogu kutsuda,
et seal valitsuselt aru päriba. Tehebed aja-
wat palju tühja juttu.

J. Loofalu (soodus) seletab, et
küsimust arutatud wäliskomisjonis, kus
muise jäänud, et põhjust pole ärewust ja
asjad seadustikus torras arenewad. Ar-
wab, et alamkomisjonil õigust ega tarwi-
dust pole siin algatust enda käite wõtta.

Chr. Kaarna (tõderal.), kui alam-
komisjonis esimees teeb läbirääkimistest
loogu wõtte ja leiab, et tema kohus on pöör-
duda rahaasjanduse komisjoni juhataja A.
Jütkmani poole ja temale teatawaks teha
alamkomisjonis esile tulnud kõnelused, et
lähemal ajal loogu saaks kutsutud raha-
asjanduse komisjon.

Aratab imestust, et riigiwänema hääle-
kandja „Postimees“ oma wiimases numb-
ris awalikult tõendab, et jarnafelst taju-
maksimiseks, nagu saksa mõisnikud nõuawad,
„soodjad wäljawaated“ olewat.

Põllumeeste riiklõuna igatahes on hoopis
teisel seisulohal. Wõi arwab riigiwänema
häälekandja, et „mõjuwad ringkonnad“
jarnafelst taju saawad maksu ilma
riigikogu enamujeta?

Gihajamine täies hoos.

Tartu—Peterseri raudtee eeltöödega juba Reolani jõutud

Tartu—Peterseri raudtee sihi ajamisega on
jõutud ühti kõrtsi (Reolas) juure, mis asub
Tartust umbes 10 km. eemal, kuna loo-
dimise töödega ollakse 8 km. Tartust
eemal.

Gihajamine algas laupäeval Tartust
ning siht lähed Tartu raudteejaamast Wal-
ga Tartu liini ning sadamaraudtee wa-
helt, illewalpoolest Pauluse loguduse suru-
aada, läbi Tõrwandi mõisa asundustalude
kruntide. Tõrwandi mõisa juures lähed
liini Tartu—Walga liini ja Tõrwandi mõi-
sa wahelt läbi. Siit edasi lähed siht ille-
nurme mõisa peale.

Umbes 1 km. sealpool ille nurme mõi-
sat lähed liin ille Wõru maantee, lõikab

läbi ka asunduse krundid. Siinamas tu-
leb teel ette üks ehitusel olew pappi karja-
laut, mis maha lõhutakse.

Ühti kõrtsi juurest algab joo ning wahel
eemal jookseb sealt määbba ka Reola jõgi.
Kust kohast siin ille minna kawatsetakse, ei
ole weel selgunud.

Gihajajate ja loodijate koosfeis on 20
inimest. Sihi ajamise tööga jõutakse päe-
was umbes 4 km. edasi. Ööb saabawad
töötegiad taludes määbba.

Sagebaste pööratakse kohalikkude ela-
nikkude poolt gihajajate poole järelepäri-
misega, kas raudtee alla wõõrandatud
maa eest ka taju saab. Aruajadaw, et siin
jantaw wastus antakse.

Lõbusõidu merele

korraldab referatõjatoelaste abiandmise
ühingu juhatus oma ühingu liigetele ja
wõõrastele jaanipäewa eelõhtul, s. o. 23.
juunil, a. l. „Polarisega“. Laev on kau-
nistatud rohelifega ja ilutulestikuga. Män-
gib puhkpillide orkester; wahaeagadel las-

take rakette. Raafas on einelaud koras-
tawate jookide ja kappakalaga.

Wäljafõit Kalaramast 23. juunil kell
10 õhtul. Lagasi jõutakse kell 1 õffel.
Galwa ilmaga jääb jõit ära. Sõiduhind
on ühingu liigetel 75 senti ja wõõrastel
1 kroon.

„Surmatuul.“

Dofeanilennu õnnelik lõpp.

**„Sõprus“ Southamptonis. Suured auawaldused
prl. Garhartile.**

London, 19. juunil. Ameerika me-
relennu „Sõprus“ preili Amelja Garharti
juhatusel jõudis täna Burry Portist (Wu-
na-Walesis) Southamptoni, kus lendurite-
le väga waimustatus wastuwõtt osaks sai.
Lennuüli ilmnimisel hakkasid õigil sadamas
seiswate laevade sireenid hündama. Mää-
ra! rahwuswaheline rahwahulk karjus
meelikkult hurraa. Lendurite wastuwõttust
wõtsid osa ka Southamptonis wiibiwate
wälismaa laevade meeskonnad. Maandu-
misel terwitask lendureid Southamptoni
linnaapea abilaaja.

London, 19. juunil. Kui preili Gar-
hart, Southamptonist tulles, õhtul Hyde
pargi hotelli oli minemas, walniistati te-
male kogu tee waimustatud rahwahulga
poolt juuri auawaldusi. Preili Garharti
lennuwaastafel Stultz ja Gordon, kes natu-

Kolm purjejahti kadunud.

Wististi kustil tuulewarjus.

Meil päewil algawad Tallinnas juure-
mad rahwuswahelised purjejahtide wõistlu-
sed. Teisip. õhtul jõubid Riiaist mitu jahti
Tallinna kolm laewa aga, mis ühes teis-
tega Riiaist välja sõitsid, jäid tulemata
teadmata põhjustel. Eile luntl nende saatuse
pärast siin juba ärewust. Paldiski juures
neid pole nähtud, Wormsiist teatati, et seal
walitfeb udu. Mõhu tuletornist teatati, et
teisipäewa õhtul kella 6 paiku olewat seal
lahke jahti põhja poole sõitmas nähtud.

Arwatavasti on jahid kustil tuule ja
lainetuse eest warjul.

Kadunud jahid on eraiisikute omandus,
Riiaist pärit.

Woodid laulubeo külalisi- tele.

Sõjaminstereium lubas lauljate liidule
laulubeo külaliste jaoks kasutada anda 300
woodit ühes pelu ja magadisriietega ning
kasarmus ruumi kuni 400 inimesele. Woo-
dite eest wastutab ministereiumi ees linna-
walitlus.

ke hiljem tulid ja teada ära ei tuntud, pää-
seid märkamatuult läbi.

London, 20. juunil. Et. Johusist
(New Foundlandis) teatatakse: Proua Doll
teatab, et ta loobub kawatsetud dofeanilen-
nust ja pöörab New-Yorki tagasi.

108

kuulis imestusega, et neiu tahtis hädahõlde filmi
finni pigistades ajawõitmatult temaga ühes põge-
neda. Ehkki saladus mõjus õffitawalt, ei muutnud
see siiski noormehe põgenemisklaane. See pige-
mini loodustas neid, Joe mõistis, et Simon,
Girty, Elliotti ja teiste wäejookfikute wiibimine
Delawares tähendas rahutusi indiaanlaste seas.
Kurja kuulutajad käisid külast külla, ästtades pu-
nanahku jõdima. Nahu tähendas nende meeste
langust ja jurma. Nad ästtatsid päewad ja öö.
Joe kuulis jageli Girty kärijewat häält nõufogu
hüüdist kostwat. Piibu märifew hääli nõudis laffa-
mata jõda. Kuid Joe ei jaanud aru, kelle wastu.
Elliotti õline kõri kufus indiaanlasti üles käite
maksama. Ja Joe ei jaanud jällegi aru, kellele.
Kuid ta ohtustas teada kindlasti teada saada.

Kolmandal nõupidamise päewal peatus üks rat-
janik Sofistawa Tuule hüiti ees ja hüitidis neidu.
Ukfele astudes nägi Joe walget meest, kelle ilus,
päewitanud nagu näis tutaw olewat. Kuid Joe
teadis, et ta polnud teada tugewat meest ial enne
kohanud.

„Subage mõni sõna rääkida,“ ütles wõõras. Ta
toon oli wiisakas ja enda wäärtust tundew, nagu
mehel, kes teab, et talle kuulub wõim.

„Mit palju kui joowite. Kes te olete?“

„Olen Jaac Bane. Olete Wetzeli selgimees
wõi wäejookfik Deering?“

„Olen jama wahel wäejookfik kui teiegi. Minu
päästjaks sai indiaani neiu, kes wõttis mind
omale mehiks,“ ütles Joe külmalt. Ta imestas
ja ei teadnud, mis Bane tulekust mõelba.

„Siis. Rõõmistan waga, et kofstasin teid,“
wastas Bane tooni muutes. Ta sirutas Joele käe.
„Marfijn wäejookfikut kohata, kellest tean, et ta on
siin. Mõn teel Wyandoti linna. Käifin Fort-
Henry kindlustuses, kus wend jutustas mulle teist
ja misjonärideft. Etia jõudes kuulfin Simon Girty

pealiku tütrele keelata. Sofistaw Tuul walis en-
dale kahwatunõo mehiks.

Järgnes rõhuw waikus. Neiu jäi põlwitama.
Wingenund hakkas jälle edasi-tagasi käima. Gõ-
betipp taganes jingele nõoga murka. Teifed last-
fid pead longu, nagu olesk pealiku tütre walit
neile raskes hooifis olnud.

Jälle kolis kuulja pealiku kufutus. Wana,
wafinud, kofstusnõoga indiaanlane, kes kandis ime-
likke preestri riideid, astus tuppa ja kergitas ter-
witujeks käe. Ta pomises weidraid sõnu ja lahkus
pikka laulu lauldes.

Sofistaw Tuul tõusis üles. Ta nagu hiiigas
õnnelikust naeratuselt ja Joe käest ifka weel kinni
hoibes wiis ta selle waifiwate indiaanlaste wa-
helt läbi toast wälja. Joe järgnes nagu unes.

Ta lootis, et nähes kähti puuofhade wahelt
hiiigamas, ta ärwab unenõost. Kuid weel ifka kuni-
dis ta jooja, pehme käe pigistust. See polnud
unes. Noormees nägi jeda õrna, ilusat naife kogu
ilmfi.

Neiu palus Joele astuda juurde hütti. Noor-
mees järgnes neiuale tänulikult.

See pöördus ümber ja waatas talle õfja. Üh-
tus ja tuli olid ta nõolt kadunud. Ta rind tõu-
fis ja waju, ta huuled warifefid, ta waatas aralt
enda ümber nagu hirm.

Kuid siis kergitas ta warifewad laod Joe
poole. Noormees nägi kaht jamehustata filma
loohwalt ja armastawalt hiiigawat.

„Sofistaw Tuul — päästis — kahwatunõo“,
ütles neiu aruajadawas Englise keeles. „Kardan —
ifa. Kardan — ütelda — et — olen kristlane.“

Indiaani juwi, jee jummaline aastaaeg, ügi-
nes kõpule. Meifjad helkifid warifewõifiluse. wäl-
jad rõõmustasid rikkalikku jaagiga.

Joele olid need päewad rõõmupäewadeks. Ta

Apelsinid tolli alla.

Meie puuviljakasvatusele on tulewiku-loomus. Aednikkude-mesinikkude päew „Wahil“.

Säinud pühapäewal peeti „Wahil“ neljandat aednikkude ja mesinikkude päewa, millele üle 100 inimese oja wõttis. Päewa awas hra Mäkit, kellelt ka järgnes esimene referaat.

Meie puuvilja-aianduse sihtjoontest.

Kõneleja tähendas, et puuvilja-aiandusel on hoopis paremad tulewiku wäljavaated kui kõõgivilja-aiandusel, ja ilu-aiandusel, sest sihtsiht on kõõgiviljaga üleloomatub ning ka wäljawaew võimalused pole kuigi suured.

Puuvilja-aiandusel on wäljawaateid olemas. Kuigi meie ilmastiku ja mullastiku olud kaugelki mitte kõige paremad ei ole, wõib neid siiski üldiselt rahuldawateks nimetada, wähemalt õunapuule. Niiske merekliima ja wõrdlemisi jahedad wõd annawad meie õuntele wäga hea maitse, mis neid isegi paljudest

Õunamaa sortidest paremaks teeb.

Sademeid ei ole küll mitte niipalju kui waja oleks, kuid on siiski head võimalused põhjavee kasutamiseks. Ka

talunduslikud tingimused

ei ole halvad, sest meie põhjapoolised naabrid wajaavad isegi õige suurel määral puuvilja, mida nad on sunnitud wäljast sisse wadama. Peame waid endi puuvilja-aiandust wälisisturu nõuete kohaselt nii korraldama, et juudaktime teiste rahwastega wõistelda.

Meie puuvilja-aianduse praegune seisund ei ole kuigi rahuldaw. Alataja on kuulda kaebusi, et puuvilja-aiandus ennaft ei taju, ja selle alla paigutatud kapital maha wistatud olla. Raskemata on need kaebused teatud määral põhjendatud, kuid lähema waatluse juures selgub siiski, et süüdi siin mitte niipalju puuvilja-aiandus kui niisugune pole, waid need olud, millestest ta meil tegutjema peab.

Wida teha?

Õige suuremat rõhku tuleb panna uute ariitooliste aedade ajutamisel koha waliku peale, sest woad, mis siin tehtud, ei anna ennaft kergelt parandada. Aritoolise wäljapunaia ajutamiseks kõlbawad waid teatud mullaliigid teatud aluspinnaga. Peale mulla olude tuleb kõige suuremat rõhku panna ka põhjavee läheduse wõi kauguse peale. Niisutamise ei ole meie praegustes oludes tasuw. Edasi on meie aedade peawiga selles, et liig rih-

dalt istutatakse. Siis ei ole lugu korras ka sortide walikuga. Sordiarendusisööd on hädatarwilikud, kuid peawad kindla kawa järele algatatud jaama.

Teisena kõneles H. Lange

katsetöö wadjadusest

aianduses, eriti wäljapuu kaswatuse alal. Ta soowitas mun seas pakwega põllutöö-ministeeriumi poole pöörata, et aianduse seltsidele kui ka ühikutele isikutele, kes katsetöö alal kajuulikud wõiksid olla, tarwisminew maa-ala antaks.

Nende ettekannete järele algasid läbirääkimised, mis paiguti õige elawateks kujunesid.

Läbirääkimiste järele wõeti vastu mitmed otsused. Muu hulgas soowitati aiandus-mesindus keskkollegiumi astuda, et katseaiad, kui need soowitawad, saaksid ajutatud tarwiduse järele koolikohtade juurde.

Apelsinid tolli alla.

Edasi wõeti vastu järgmine otsus: „Aianduse-mesinduse päew leiab, et tollide ära kaotamine apelsinide ja sidrunite pealt on raskelt hoobiks meie arenemise algul olewale aiandusele ja soowitab jarnast seiskurda oljekohu läpetada.“

Wäljapuu-aedade ajutamiseks peeti tarwilikuks pikaajalise riikliku laenu saamist samal alusel, kui ehitus- ja maaparanduslaenu antakse.

Kohane taru-tüüp.

Sellest refereris hra Reinik, kes soowitawaks pidas, et meil Tartu taru üldiselt tarwitusele wõetaks, kuna ta on odaw ja ehituswiisilt lihtne.

Lõpuks wõetaks vastu otsus, et aiandus-mesinduspäew soowitab Tartu taru raamiga.

Talude ümbrus ilusamaks.

Pr. Muuga ettekande järele talude ümbruse ilustamise kohta wõeti vastu otsus, et oljekohu tuleb ellu kutsuda eriline koduümbruse ilustamiskoostöö. Komisjoni waliti pr. S. Muuga, pr. Kullerfann, hra Mäkit, Siil ja Lange.

Uus ühjus Tartu.

Siljuti ajutati Tartus uus tarwitajate ühjus, nimega „Kesköö“, mis oma ülesandeks seab oma liigetele tööd ja teenistust leida, töötegemisi ning ettewõtteid korraldada.

Gettööd Tartu weewärgi ehitamiseks.

Juba sügisel tahetakse alust teha.

Wiimase Tartu linnawalituse koostööl oli kaalumisel weewärgi ehitamise küsimus. Linnawalitus ajus seiskuohale, et weewärgi tuleb ehitada linna materjaliga, tööd aga wälja anda ühikutele ettewõtjatele liikide kawa — eraldi puurkaewu tegemine, ehitustööd, mullatööd jne. Seejuures alustatakse, suurema laenu saamist mitte ära odades, läbirääkimisi asjast huwitatud firmadega puurkaewu ehitamiseks, pumpade, mootorite ja torude jaamijeks krediidipeale. Gettööd katsetakse krediidiga jaada kõiki esimese magistraalringi ehitamiseks tarwisminewaid materjale umbes 60.000 fr. juures.

Mullatööde tegemist otjastati hädaabitööde kawasje mitte wõtta.

Tarbe ja võimaluse korral laenatakse paarkümneend tuhat krooni tööraha maksmiseks kas wõi erapangast. Linna eelarwesse tahetakse wõtta 2—3 a. jookswa weewärgi ehitustööde peale 30.—40.000 krooni.

Linnawalitus tahab kõiki abinõusid tarwitusele wõtta, et käesolewa aasta sügisel esimese ringi ehitustöödega, kui mitte walmsis jaada, siis wähemalt alust teha.

Keskmine piigutuse juures loodetakse tulewa juureks nii laugele jõuda, et raeleja ees juba purstkaew töötad ja uulitajid hüdriantidest kaetakse.

Põllumeeste pidupäew Kloostriis

Esimene roheline lipu Öhtu-Sarju rannikul.

Möödunud pühapäewal pühitjes kõige wanem Kloostri walla kolmest põllumeestekogust oma roheline lipu õnnistamist, mis suuremaks põllumeeste pidupäewaks ja ühistunde awalduseks kujunes. Kloostri algkooli ruumilais jaal ja kõrwalruumid ei juutunud Risti ja Mabijs kihelkondadest koku kogunud rahwahulka kuidagi ära mahutada.

Waimuliku talituse pidas ja toimetas lipu õnnistamist Hageri praost R. Thomjon. Wana hallpea kirikutegelase elukäiksed ja mõjutad jõnad jätsid sügawa mulje kuulajate hingesje. Ta jutustas kuidas ainult need rahwad, kellede parematel poegadel on olnud aujad ja selged sihid ning kindel meel ja süda, on juuri asju korda saanud. Ka meie wabaduswõitluses jatkus meie juhtidel raudset tahet ja meie parematel poegadel kindlat meelt, see tõi meile wõidu. Kindlat meelt ja kindlat jõudant on ka põllumeestel poliitilises wõitluses tarwis.

Peale õnnistamist andis Sarjumaa põllumeeste esituse esimees A. Johanson lipu Kloostri põllumeestekogu juhatusje üle. Kogu esimees Jakob Viienberg wõttis lipu vastu ja wõttas Kloostri põllumeeste nime, et nemad kindlas meeles ja aujalt oma roheline lipu all põllumeeste ja kogu rahwa parema tulewiku eest wõitlema jaawad.

Rikema aktiweetõnega esines riigikogul. A. Johanson, mis kuulajate poolt elawate kiiduwaldustega vastu wõeti.

Järgnesid terwitused. Kloostri ühispanga nimele wõeti jüdamliku terwituse

põllumeestekogule hra Joh. Viienberg. Kloostri majandusühijuse nimel terwitas hra Wilbaum. Wõlendam löid oma ühistuste poolt jündmuse mälestuseks lipuwardasje hõbenaclad. Edasi tõi Kohila, Hageri ja Kernu põllumeestekogudelt terwitust praost R. Thomjon. Leetse-Laoküla põllumeestekogu nimel terwitas kogu esimees R. Teimann ja Risti põllumeestekogu nimel kogu esimees Leis.

Muus lõppes ühise ijamaalise lauluga.

Peale aktust paluti piduwoõrad ühisesje pidulanda, kus ülendatud meeleolus koos wiibiti. Soojad laulud ja jüdamest laulud ühisesje ijamaalised laulud mitmelestaajad kooswiibimist. Pidusõõgise järgnesid rahwamängud ja jalakeerutus noorematele.

Ungari riigihoidja 60 a. wana.

Ungari riigihoidja Nicolas Horthy von Nagybange pühitjes 18. juunil oma 60-dat sünnipäewa.

Tartu futšenõnnit lahkus.

Tartu futšenõnnit S. Roos lahkus omalt kohalt 1. augustist j. a. arwates.

Wiru-Beetri perenaiste- jeltji awamispidu.

16. juunil pidas Beetri perenaiste jeltji „Põetus“ Solbino põllumeeste jeltji ruumides oma awamispidu. Oli korraldatud ühine teelaud, millest ligemale 200 inimese oja wõttid.

Kõhe peale lauda istumist terwitas jeltji esinaine Miina Siig piduwoõrad ja kutuwõstas neile jeltji tööd ja ülesandeid. Järgnesid terwitused teiste jeltside esitajatekt.

Peale terwituste kõneles Aug. Wain perenaiste jeltji tähtsusest meie kodumajanduse arendamisel. Wäheluseks olid laulud ja klaveri ettekanded ning näidend „Mõrt-lukas“, mis kohalike tegelaste poolt laudajasti ette kant.

Lõpuks jalakeerutus, millest noored ja wanad lõhujas meeleolus oja wõttid.

Metsamaterjal Riia laudu wäljamaale.

Juudijooft ärimehel Scheinil asub Lõuna-Eestis Walga ümbruses mitu metsatööstust. Tööstusest wõetakse laudused autodet ja hobustel Walga, kust nad raudteel Riia juunas liikuma wanaale.

106

metsmehe jüda oli leidnud huwikohase ümbruse, wõetlewa eluolukohase. Noormees oli meeleldi warg. Kõik ta huwi teiste naiste vastu, kõi ja murehused kahwatasid aarmastuses indiaani mõrõja vastu.

Sofistaw Tuul wõlus filmi, meeli ja jüdan. Jga päewaga näis ta ilu uuenawat. Ta oli wäge andekas Joelt walgete ilmawaate õppimisel. See läks tal jama kirelt kui ta õstas oma mustakroonilist peakest pöörata. Kuid juurimaks iluks oli ta neil armastaw, jülitu hing.

Magu selge allit peegeldas ta neiu elu puhast ja lihtsust. Sofistaw Tuul oli küll indiaanlane ja kuulus jellega rahwastõugu, selle kõlbuse ja kombed erinefid mehe omadest, keda ta armastas, kuid ta oleks lijanud au isegi uhtemale nimele.

Sofistaw Tuul kergitas tunedat filmid ja laatis neist tähtede helgi armastatud noormehe jüdamesse. Rein rääkis muusikalikult kõlawa häälega.

„Armsam.“ ütles ta, „õpeta indiaani neidu end kohkem armastama, õpeta talle kindlamat usku walgete jumalasse. Sofistaw Tuul ishab kristlaste seas elada, kuid ta kardab walju isa, Wingenund põletaks Rahulinna tuhaks. Indiaani jugharud wärijewad tema wiha ees. Ole kannalik, kallim. Neg muudab lehed, nõnda ka jõdurite wiha. Sofistaw Tuul teeb siin wabaks ja lähew jünuga kaaja tõnswa päiteje poole, kus elab ju rahwas. Tema armastus on igawene lewade, kus iffa jälle õitewad uued lilled, wärsked ja magusjad. Ta armastab siin rahwast ja kaswatab kristlasena lapsi. Oh, kui ja tahad, kallim, siis elame indiaanlastena, wabalt kui kaks kofkast kaljumeel.“

Õhki Joe andus täiesti oma mõrõja armastusele, ei unustanud ta State'i, keda oli waja ära-

107

andja wõimusest päästa. Leades, et Girty hoidis õnnetu kildrust kufagil Delaware lähedal kinni, otjustas Joe selle koha leida. Ta jeltises kõikujuseid plaane. Kõige pealt oli waja Girty tabada ja, kui võimalik, tappa, wõi wähemalt State wabas-tada ning siis temaga ja oma indiaani mõrõjaga põgeneda. Kuigi Joe oli wäga humawereline, ei juutnud ta siiski ettewõtte hädaohitõkuse ces filmi, kinni pigistada. Pigemini tahis ta elusajaks indiaani külla jääda, kui neidu hufatusje saata, selle armastus oli teda päästnud. Kuid ta loosis, et tal lähew siiski korda oma mõrõjaga põgeneda, ja ta tegi plaane, hullulgeid ja waimulaid.

Joe käis indiaanlastega läbi ja siin, nagu kõikjalgi, wõitis tema meeldiw ja mehine isik poolehoidu. Ta oli Piibuga jöbralikus waheworas. Joe meeldis wanale sõjapealikule ja see heitis nalja armuadadate waenlaste üle, keda Sofistaw Tuule armastus Joe vastu oli tekitanud. Joe wõit oli palju tormi tõstnud, kuid noored sõjamehed, kes olid lootnud Wingenundi ilusa kütte kätt, karkid tugewate lihastega kahwatut nägu. Joe tahtis metslasi uskuma panna, et ta oli omas mees elus täiesti õnnelik. Seba ta ka oli, kuid ta hindas siiski wabadust kõrgemalt. Tal läks ka korda indiaanlasi walearwamijele wiia. Mõgul walwati teda hoolega, kuid kord-korralt muutus walwe ifk lödwemaks ja kadus wiimaks täiesti.

See tuli kahlemata ka kääriwast ärewusest, mis äkki waldas Delaware indiaanlasi. Nad pidasid ülempaalku juures hõltis aina koesolekuid. Käitjalg käskjala järgi jõttis laagrisje. Ohus rippus mingi tähtis kriis.

Joe ei juutnud aru jaada, mis see kõik tähendas. Kuna Sofistaw Tuul kaotas korruga kõik röömu, siis läks noormees jeda rahutumaks. Kui noormees küsis, mis on selle põhjuseks, et neiu tunneb end õnnetu olewat, siis walwis see. Joe

Ras konfistooriumi kriis ?

Kirikuväe avaldas algul konfistooriumile umbusaldust, hiljem aga usaldust. Assessorid panid ametid maha.

Leisipäeval ennesõunasel koosolekul selgus piiskopi aruandest veel, et möödunud aastal on leeritatus 13.600 noort ja armuksaual on käinud 234.046 inimest, s. o. 2700 võrra rohkem kui eelmisel aastal. Nõrge oli koguduse liikmeid 842.586. Pärast lõunatähtsena järgnevat

Läbirääkimised piiskopi aruande üle.

Palamuse õpetaja K e r e m rõhutas kiriku praegust raskest seisust, toonitades nähtust, et la mitmed meie kõrgematele koolidele seavad mehed kiriku vastu vaenulised on. Igallpool paistab ujuvastane meeleolu. Kooliõpetaja korraldatakse ilma waimulikkude lauludega, olgugi et kaheksa eelmise laulupidu traditsiooniliselt waimulikkude lauludega on möödunud. Kui aga näib nõutakse waimulikkude laulude laulupoe kavasest mõnisti, leitakse, et need wõivad ja tulnud olewat. Üldiselt ei ole terawusel kirikutegelaste ja rahwa wahel laudunud, waid kestawad ebasi. Nõrge tõlke mõttes leiab kõneleja, et selle nähtuse juures ka ühiskondlikud kirikutegelased süüdi on. Toob ette näite, kus kirikutegelane on pugunud warju diffamatsiooni paragrahwi taha, mis sugune samm isegi Wene ajal tarwitamist ei leidnud. Leiab, et kirikupäew peaks ka laulupoe kohta oma sõna ütleva ja lauljate liidu tegewuse waimuliku laulu ignoreerimises hukka mõistma.

Katuse õpetaja Järwe soowitab, et konfistooriumi poolt kiriku põhikirja nii täiendada, et need puudused, mis seni kiriku asutuste seaduslikkuse kohta tekkinud, kõrvaldataks.

Peale läbirääkimiste mõtab kirikupäew järgmised soowiavaldused wasta:

Piiskopi aruandes olgu tulewikus ka ülevaated konfistooriumi ja kirikuwajalikkude tööst.

Peale õpetajate tuleb ka koguduse nõukogude juhatusel oma aruanded praostidele esitada.

Konfistooriumile avaldatakse umbusaldust.

Järgneb Katuse õp. Järwe ettepanek, mille järele kirikupäew tunnistas konfistooriumi tegewuse Toomkiriku wappide mahajätmiseks õigeks ja avaldaks soowi, et ebaspõlises tegewuses selles küsimuses wabariigi walitus Toomkiriku seisukohalt silmas peaks.

Hääletamisel saab see ettepanek poolt ainult 43 ja vastu 79 häält, on sellega tagasi liitatud.

Waimulik laulupidu tulemas.

Edasi mõetakse wasta õp. Järwe ettepanek, mille järele kirikupäew avaldab kahetsust, et 9. üldlaulupoe eestawas puuduwad waimulikud laulud, ja sellele lisaks õpetaja Grünbergi ettepanek, millega kirikupäew nõuab, et kõigi kirikute juures laulukoorige ellu kutsutaks ja et lähemate aastate jooksul waimulik laulupidu toime pandaks, misjagu see peo eelkõrdeks komisjon tuleb walida.

See ettepanek mõeti rõhuma hääleannamusega wasta ja liiges sellega ka kogu piiskopi aruande.

Järgneb Ida-Sarju praosti S. Põllu ettelanne

wabariigi asutamiseks.

mis Kose, Sarju-Saani ja Ruusalu koguduste esitajate poolt oli kirikupäewale otjusdamiseks jaadetud.

Prof. S. R a h a m ä g i seletab, et wabariigi praostkonna asutamise küsimus ka konfistooriumi ja usuteadlaste konverentsi koosolekul on arutusel olnud, kus need asutused ei ole soowitawad tunnistanud praegusel ajal wabariigi praostkonda asutamist, ja paneb kirikupäewale ette konfistooriumi ja usuteadlaste konverentsi otjusega ühineda.

Hääletamisel ühineb kirikupäew usuteadlaste konverentsi otjusega ja jääb üldkiriku aluste juure 109 häälega. Wastuhääletajaid 15. Nõutakse ka erapooletute ütelugemist. Neid on 25.

Konfistooriumi kogunemine.

Järgnevat eraforralist teadaanded konfistooriumi assessorite poolt. Asses-

sor M. N i r t teatab, et kuna konfistooriumi tegewuse kohta Toomkiriku wappide küsimuses kirikupäew konfistooriumile umbusaldust avaldanud, ei leia tema enami võimaliku olewat konfistooriumi assessorina töötada ja paneb selle ameti maha.

Samaajajuse teadaandega esineb ka konfistooriumi assessor prof. S. R a h a m ä g i juure kirjades, et tema ka „Eesti Kiriku“ peatoimetaja ametist, misjagu ametit wiis aastat pidanud, lahku.

Neile kirjades teatab lõpuks konfistooriumi assessor S i n g e r, et ka tema solidaarjuse pärast ameti maha paneb ja palub ennast wabastada.

Nii on terme konfistooriumi peale õp. Sommeri, kes kirikupäewalt puudus, ja piiskop Kule, kellel tagajastumine ameti töttu mõimata, ametist lahkunud.

Pilemas kõnes käsitab Audru õp. D e b i u s

meie noorsoo küsimust

ja toob ette, et meie noorsoo organiseerimises ja usulises kaswatuses senti veel midagi tehtud pole. Meie noorsugu olewat moraalselt langenud ja tema ideaalide tõstmiseks tuleks täie jõuga töösse astuda.

Mejeraali käibendab Tallinna Saani õp. Sternfeldt, kes rõhutat, et meie noorsoo organiseerimiseks ja usuliseks kaswatuses tuleks ametisse palgata sellekohane sekretär.

Teine tööpäew, 20. juunil.

Kirikupäewa teine tööpäew algab konfistooriumi assessor M. Sommeri eraforraliste teadaandega, et ka tema oma ameti konfistooriumis maha paneb.

Jatkuwad läbirääkimised noorsoo küsimuse üle, kus sõna wõttawad Tartu jaadid kol. P i n b i n g ja Jüri õpetaja Numverdt.

Avaldatakse arvamist, et ei pea mitte ootama jääma, kuni noored tulewad kirikutegelaste juure, waid peab minema noorte juure, nagu seda tegi juur õpetaja omal ajal. Pilemate läbirääkimiste järele tunnistas kirikupäew noorsoo kriiskliku kaswatuses tarwitust ja annab sellele töö tegijale õiguse kirikupäewa koosolekutele sõnadõigusega osa wõtta.

Määratakse kindlaks sekretariaadi koosseis, kuhu kuuluwad peale kolme kirikupäewa esitaja waid rida teisi kirjilikke ühingu esindajaid.

Edasi määrab kirikupäew sekkasja summade peale eelmisel kirikupäewal lubatud 100.000 senti waid 1929. aastaks 2.500 krooni noorsoo sekretariaadi tuludeks.

Wälismisjonitöö

referent R a p l a õpetaja J. Liio, jõudes tulemuseni, et meie misjoni koostöö Leupzigi misjoni seltsiga on tattenud ja selle wendamine ei ole mõnejuugustel asjaoludel enam soowitaw. Tuleks ühendusse astuda Soome misjonijelstiga, kust ka wastutulekur on loota meie soowidele. Edasi leiab referent, et meil tuleks asutada ka ajatohane misjoni-ajatiri.

Rejalutsoonide wastuwõtmise jäeti pärasitjeks. Kirikupäewa wälismisjoni esindajaks waliti eelolewa aasta peale R a p l a õpetaja J. Liio.

Toomkiriku wapid jälle päewakorral.

Juhatusel on siise antud eraforraline teadaanne, kus 10 kirikupäewa liiget nõuawad, et otjus, mis eelmisel õhtul kirikupäewa poolt tekkis Toomkiriku wappide asjaks, uuesti arutusel mõetaks ja nimele hääletusele pandaks. Wõhjujeks tuuakse ette, et paljud hääletajad eelmisel koosolekul küsimuse siisust ja ulatusel aru ei ole jaganud.

Õpetaja Järwe toetab eraforralist teadaannet, nõudes, et konfistooriumile usaldust avaldataks. Teiwad läbirääkimised, milles rõhutatakse, et õpetaja Järwe ja tema mõttepennab on konfistooriumile karuteene teinud. Konfistoorium on wastuwõetud otjusel teinud kriisklikkuse.

Wõpüks mõeti otjus wasta, millega konfistooriumile usaldust avaldati 103 häälega, wasta hääletasid 29 ja erapooletuteks jäid 53.

Tallmeistri küsimus.

Konfistooriumi assessor õpetaja Sommer kannab ette konfistooriumi motiveeritud

Üliõpilaste õppereis Lääne-Euroopasse.

Külalatakse terwet rida riike.

Käesolewa aasta sügisel korraldab meie üliõpilastond reisi mitmetesse Lääne-Euroopa riiki. Nawa järele, mis sihtiselt on jatkus eelmisel aastal Itaaliasse korraldatud reisi, wiib maršruut reijufeltskonna läbi Lätowia — Warsjawi — Praha Wiindeni, Karlsruhe ja Heidelbergi — Strasbourg — Genf — Chamoni (Alpid Mont-Blanc'iga) — Grenoble — Nizza — Monte-Carlo — Marjeille — Bourges (Pirenei mägestikus), — Biarritz (nimekam fuurort Alandi rannal) — Bor-

deaug — Pariis — Köln — Berliin ja läbi Reedu Tartu tagasi. Teel waadatakse Dshheho-Slowakkias üht põllumajapidamist. Mündeniist jõeetaste wälja Waperi talu ning külastatakse Eduna-Brantiusmaa majapidamist ja wiinamägesid.

Reis algab augusti esimestel päewadel ning kestab poolteist kuld. Münd ühte kofku 300 krooni iga osawõtja kohta.

Reisi korraldajaks on üliõpilastonna wälisloimfond, kelle wõie asjast huwitutel tuleb pöörata (Tartu, üliõpilastonnaja)

Rohelehe lipp lehwib Kurnal.

üleriiklise põllumeeste esituse esimees M. Jürman pidustustel.

Nawa oodatud kätis päew oli Kurnal pühapäewal 17. juunil. Põllumeeste rohelise lipu õnnistamine kujunes suurejooneliseks rahwapühaks, mida pole enne Kurnal nähtud ja jarnast wiist lähemas tulewikus ei laa olema. Klusa ilma tõttu tuli rahwast ligidalt ja taugelt, jalgi ja hobustega, jalgratastel ja autodega. Et Kurnal jeltfinaja mõne aasta eest kurja kää sütitusel maha põles ja muud juurt ruumi jarnaste pidustuse jaoks polnud, peeti pidu Wene külas Wäljama talu juures wiljaküünis.

Pidustusele jõiksid Tallinnast kohale rkl. M. J ü r m a n kõnelejana, D. S u u r i ö t lipu üleandjana ja Kaarli koguduse õpetaja S t o k h o l m lipu õnnistajana.

Uwar wiljaküün oli roheliste lastedega kaunistatud; riigilipud lehwisid tees ja wäljas. Laulu jaatis Jüri muusikafelsti pasunafoor. Pidustust kaunistas ka kohalik jegafoor.

Õpetaja Stokholmi kõne ja lipu õnnistamise ajal hoidis lippu wanemad põllumehed M. Saharow ja pidutalu peremees K. Seemistat. Peale lipu õnnistamist andis D. Suursjõet selle kogu esimehale J. Saalwerfile üle, kühitehes kõnes lipu rohelist wärwi ja tema warda kullatud nuppu kui kaswawa ja kollase walmismilja jumboole meele tuletades. Lippu wasta mõttes pööras elimees piduliste poole üleskutsega, lippu kui

põllumeeste ühendajat ja koondajat kõrgel hoida, meele tuletades Kreuzwaldi, Zanneni ja Jakobsoni aegu, kus rahwuse tunnet jai ainult laulu ja muusikaga aratada ja ajalehtedest ridade wahelt tuli lugeda põllumeeste liikumise mõtet, sõne lõpul lauldi „Eestimaa mu ijamaa“.

Naabrujst terwitajid Mac, Rabala ja Saue põllumeeste kogude esitajad. Terwituli ütles ka hariduse seltsi esitaja.

Peale terwitusi astus kõnetooli üleriiklise põllumeeste esituse esimees A. Jürman. Oma kõnes tuletas hra Jürman meelde põllumeeste liikumise algust 10 aasta eest, mis wälke ja nõrk oli, nagu iga algus. Nga nüüd on see wõimalaks teguriks kujunenud, põllumehed on küpsust näidanud igas asjas, ka riigimajanduses. Nüüd wõiwad põllumehed rohelistes lipud lehwima panna. Sõne lõpul lauldi waimustatult riigi hümmi.

Peale aktust päewapildistati kogu liikmeid ühes naabri põllumeeste kogude esitajatega ja roheliste lipuga talu õuel.

Algas küünis piduõhtu laulu, muusika, ululugemiste ja muude lõbustustega, mille tagatipuks muidugi noortele tant ja mängud olid.

Pidulaud oli kaetud auroõrastele, kutjutud külalistele, kogu juhatusel ja teistele pes tegelastele.

100 looma Tartu näitusel.

Tartu põllumeeste seltsi poolt on käesolewa aasta sügisel peetawal näitusel wäljapandawate loomade arw 100 peale kindlaks määratud, kus juures Eesti punastõu karjo oleks 45, triisilkarja 35 ja maakarja 20 looma. Seltsiõnnetatud arwu ulatusel on määratud ka iga wäljapandud looma peale kindlaks auhinna ja eelkorraldustuludene 20 krooni. Kui üks tõuleks peaks näitusel wahem loomi esitama, wõiwad teised tõuletsid wahel ulatusel loomi rohkem näitusel esitada.

On võimalik ka üle 100 looma wälja panna, kuid need ei käi taunimärkuste alla.

Radio.

NELJAPÄEWAL, 21. JUUNIL.

TALLINN (408 m.). 18.30 kõne: Dr. Vermer Jürman: Esimehe abi. — 19 orkestrikontsert. Gabriel-Marie: Suremata palm. avamäng. Huntley: Tantsiv surm. Gamin: Sansculottes. Huguet: Sümfooniline prelüüd. Reger: Pisarad. — Solist: Arnold Vismann, tenor, laulab M. Saar: Kus on kurva kodu. Meri: Kevadel. Tirindelli: Ninna-Nanna (Hällilaul). Glinka: Kahlused, trio. Mozart: Larghetto. Fosse: Nausikaa, ballett. — Solist: Hugo Schütts, viul. — Orkester. Casadesus: Sund. Fosse: Salome kaev. Vorney: Närvilik naine. Kutschera: Armastus ja rööm, marss. — 21 Esperantokeelne ülevaade kodumaa sündmustest. — 21.05 insener Vaheri kõne: Betonehitused. — 21.35 päewauudised.

BERLIN (489,9). 18 kontsert. — 19.45—21.30 kõne. — 21.30 käsitöölise laulud. — 23.30—1.30 tantsud.

HELSINGI (375) LAHTI (1525). 11.05 kontsert. — 18.15 ja 19 orkester. — 20.45 uudised. — 21.15 restor. eeskava.

LONDON (361,4) (Darenty) (1600). 18 kerge muusika. — 16 jumalateenistus Westminster Abbeyst. — 19 ja 24.05—1 tantsud Savoy hotellist. — 21.15 Massagni „Cavelleria rusticana“.

LENINGRAD (1000) ei saada. MOSKVA (1450). 17.20 raadiopioneer. — 20.40 kontsert. — 24 Kremli kellad.

PARIS (1750). 18.30 ja 21.30 kontsert.

Wäljaandja kirjastus-ühitus „Raja“. Wastutaw toimetaja: M. Waldson.

otjuse Tallinna Wihawaimu kiriku õpetaja Th. Tallmeistri waimulikust seijusest wäljaheitmise kohta ja waimuliku ülemkohtu motiveeritud otjuse konfistooriumi otjuse küsimuse üle, mille järele konfistooriumi koosseis, kes Tallmeistri asju aruatas, seaduslik ei polnud, mispärast see asi lõpetati.

Etteandjana kirj omalt poolt juure, et waimuliku ülemkohtu otjus iseäranis Tallinna praostkonna õpetajate peale ja kogu meie kiriku peale waga laastawalt mõjub, ja paneb kirikupäewale ette konfistooriumi koosseis seaduslikust tunnistada ja temale kohuselt teha õp. Tallmeistri küsimust kiire korras uuesti üles wõtta.

Algeda kõne peab Wihandi kog. õp. J. Daitil, kes leiab, et kui kirikupäew enese poolt walitud ülemkohtu otjust ei tunnista, tal siis lõpuks kohta ei jää, kuhu minna.

Sõna wõttawad veel õp. Sommer ja Dr. Masing. Rõnelojaid on veel 14 kirikupäewa liiget üles antud. Otjustati kõnelejad minckiri lõpetada ja kõneajaga kolme minutiga piirata.

Läbirääkimised jatkuvad õhtusel koosolekul, peale lõunatähtsena.

Tänuawaldus.

Wabadusõja inwältide foondis on tänuga wõiteerinud annetuied järgmiselt asutisilt:

Zmawere ühispriimatalitusest 100 fr., Palamuse ühispriimatalitusest 50 fr.; Tartu majajamantituse jeltisilt 50 fr., rakaruugemendi ohwitjeride kogult 50 fr., Widoriku ühispriimatalitusest 30 fr., Wana-Ruuste ühispriimatalitusest 20 fr. 58 f., Tartu pärimwabrifult 20 fr., Pefteri ühispriimatalitusest 20 fr., ja Weipjäärjelt wäljavalitusest 5 fr. Juhatus.

Suuetus laewestis.

Rejhtajemajja toodi 19. juunil Triigi wallast Kirumere külast Siimu talust Johannes Waldt, 26 aastat wana, kes 18. juunil jarnas wallas ajuwad Hans Jääri jaewes-ris laualõikamise majana wahel pahemast käest wigastada jaanud. Waldtil oli pahem käsi jaetera ette jäänud ja jaag lõikas põidla ja kaks jorme liikmeid jaadit otlast ära.

Aktsta Selts
ÜHISELU
trükikoda

Tallinn, Pikk 42.
Telef. 4-90.

Wõtab vastu ja täidab ruttu ning korralikult kõiksugu
aktsidents - trükiteid.

Wallawalitsustele ja
walla hoolekandekohtutele

ladus ja valmistatakse kõik tarwisminewad raamatud ja
planketid - **uute wormide järele.**

Tellimistega pöörata:

A.-S. ÜHISELU trükikotta

Tallinn, Pikk uul. 42. Telefon 4-90.

Dr. M. Kolomoitsew.

Eriala: **Suguhaigused.**
Pöle-, neeru- ja naha-
haigused.

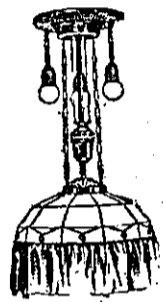
Wiru uul. 6. Tel. 17-40.
Wastuw.: kl. 10-1 p. ja 5-8 ö.
Pühapäewiti kella 12-1.

oli, on ja jääb kõige pa-
remaks kərbsepuudjaks.
Eht „Sumurum“ 1 mee-
ter pikk ja stiftiga.

Otsin tööd, plekk- ja papp-
kaluste paranduse,

uuesti katmise, wärwimise ja
tõrwmise alal, ka kiwi-katuste
ja korstnate paranduse, krohwimise
ja muud maja remondi-tööd
teen korralikult odawa tasu eest.
Palun teat. kirjal. Wõrgu tänav
5-1. katusekatjale.

Elektri sein-, laua-
ja laelampe müüb oda-
wasti ja osamaksuga
Drommeter & Ko.,
Lal tänav 5.

Walga- ja Wõru-
maakondades wõtab

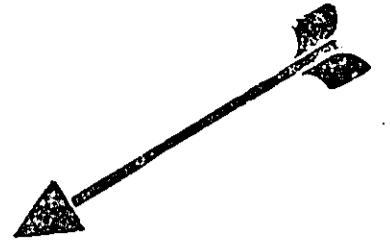
„Kaja“ ja „Teataja“
tellimisi ja kuulutusi wastu
härra Eduard Marjak Wal-
gas, Wabaduse uul. Nr. 5.
Singeri äri.

Rakes

Nõmme wabrikus wõtab
„Kaja“ ja „Teataja“
tellimisi wastu H. Mölder.

Saaremaal

Leisi wallas, Purtsa külas,
Sassi talus wõtab „Kaja“
ja „Teataja“ tellimisi
wastu W. Pauts.

PHÖNIX LAPSEWANKRID

on ilmakeelsad nende omase tu-
gewa ehituse ja nägususe poolest.

Ainuesindaja:

A.-S. TORMOLEN & Ko.
TALLINN, Harju 37, Kuld Löwi wastas.
NARWA, Joala 18.

Esindus TARTUS:

„K-m. Teater & Muusika“ Röödi 8.

Wiljandi maawalitsus

annab wälja kinnisel wähepakkumisel 4. juulil 1928 a.
kell 10 e. l. maawalitsuse ruumes — Wiljandi, Pikk
uul Nr. 3. Wiljandi-Pikasilla-Tartu teel asuwa Wil-
ratsi mäe prügitee põhjaliku

parandusetöö

270 j. mtr. ulatuses. Kirjalikud, kinnistes ümbrikutes
pakkumised tempelmaksustatud 50 sendi wäärtuses,
milledele kwitlung 10% suuruse kautsjoni, arwatud
pakutawast summast, maawalitsuse kassasse sissemaksu
üle wõi wastawa summa pääle panga garantii juu-
re lisatud, tulewad maawalitsusele ära anda ülalnimet-
atud ajaks. Lähemaid teateid wäljaantawa töö ja
tingimuste kohta saab maawalitsuse ehitus-teedeosa-
konnast enne pakkumist igal tööpäewal kella 8-15.

Maawalitsus.

Lääne maawalitsus teatab: Kasari
silla parandustööde puhul korraldatakse Kasari
sillast ülekäimist järgmiselt:

**Sild on autodega ja hobustega
ülekäimiseks suletud**

20. juunist kell 7 hom. kuni 23. juunini kella 12 p.
25. juunist kell 12 p. kuni 28. juunini kell 12 p.
4. juulist kell 7 hom. kuni 7 juulini kella 4 p.
9. juulist kell 7 hom. kuni 14. juulini kella 12.

Reisijate liikumise hõlbustamiseks liiguvad omnibused
sõiduplaanide järele kuni Kasari sillani, kus reisirjad teisel pool
ootawale omnibusele ümber istuwad. Samuti sünnib see ka
postiga. Hobustega liikumist korraldatakse jõest läbi, kuhu
sellaks wastawad tähtsed üles on seatud. Erakorralistel juh-
tumistel korraldatakse autode ülepääsu sillast sillale paigutatud
planke mööda, niisamuti ka suure wee ajal hobustele, kuid
eraldi maksu eest.

Lääne Maawalitsus.

Haridusministeerium

annab kinnisel wõistluswähepakkumisel wälja Kure-
saare gümnaasiumi, Tallinna ja Tartu õpetajate semi-
naride hoonete remont- ja Rakwere õpetajate semi-
nari hoone elektriwalgustuse

sisseseadetööd.

Kinnipitseeritud ümbrikutes pakkumised sisse an-
da haridusministeeriumi ruumes ajutisele pakkumise-
komisjonile 25 juunil 1928 a. kell 12 Ümbrikud wa-
rustada pealkirjadega: „Kuresaare“, „Tartu tööd“,
„Tallinna seminari tööd“ ja „Rakwere tööd“. Pakku-
miste kindlustuseks Eesti panga Tallinna osakonnale
sisse maksta haridusministeeriumi deponiidi arwele nr.
22 — Kuresaare tööde peale 500 krooni, Tartu töö-
de peale 800 krooni, Tallinna seminari tööde peale
200 krooni ja Rakwere tööde peale 400 krooni ja
kwitlungid pakkumistele jutre lisada wõi esitada muu,
seaduses ettenähtud tagatis.

Tööde tingimustega wõib tutvuda haridusministeeriu-
mi üldsekretariaadis ametipäewal kella 10-13-ni.

Haridusministeerium.

Raamat, mida keegi ei saa enne käest ära panna, kuni ta
viimase leheküljeni läbi loetud, on kuulsas inglise kirjaniku
EDGAR WALLACE'i romaani

„Kadunud miljon“.

180 lhk. Hind 120 mk.

— Üllapõnew sündmuslik alguses! lõpuni —

Kes raamatu hinna rahas ehk postmarkides melle ära saadab,
sellele saadame raamatu postiga koju kätte.

„KAJA“ tallitus, Tallinn, Pikk uul. 42.

Eraettewõtete ja nende kapitalidel ärgu olgu
pinda ega poolehoidu ühistegelaste peres!

Ühistegewuse peatülesandeks on oma liikmete
majandusliste huwide ja kasude kaitsmine.

Eraettewõtted seisawad ainult **oma** kasude tee-
nistuses.

Sellepärast **ei saada** piimaühingud **ainust**
tünnigi wõid **eraeksportööridele,**

waid kõik oma ühistegelisele keskusele

P. K. „Estonia’le“

kes alati seisab ühingute teenistuses ja kaitses igä-
külgsest nende kasusid.

Soodsatel tingimistel

ostawad karjapidajad

wastupidawaid

piimakannusid,

kurnasid ja

muid tarbeid

P. K. „Estonia’lt“

Tallinnas. Jaani tänav nr. 6.

Krüüdneri

ühispiimatallituses

wõtab „Kaja“ ja „Teataja“
tellimisi wastu

härra J. Ofrill

Prillisid

moodsaid kui ka liht-
said müün arsti tähe kul-
ka oma walliku järele.

Parandusi ja klaaside wahetust, toimetatakse asjatundlikult.

A. REISS, Tartus, Promenadi uul. nr. 9.

Arstiriistade ja prillide äri. — Asutatud 1899. aastal.

Elwa alewis

wõtab „KAJA“ ja „TEATAJA“
tellimisi ja kuulutusi wastu ja
müüb „Kaja“ üksikuid numb-
reid k.-m. H. LELL & KO.

Olustwere mõis wajab
karjarawitsejat.

Kirjalikud pakkumised ainult heade
soowitustega saata Olustwere mõisa-
walitsusele.